

Maturitní otázky ze ZSV- 2021/2022 - 4.A, 4.B, 4.C, 8.O

1. Psychologie jako věda. Metodologie psychologie: objasnění pojmu psychologie, stručný nástin vývoje psychologie, vznik psychologie jako samostatné vědy, funkce psychologie; psychologické disciplíny; psychologické metody, psychologický výzkum.

Volby a volební systémy: vymezení pojmů volby, volební právo, volební systémy; politické strany a jejich systémy; objasnění pojmu pluralitní demokracie.

2. Právní základy českého státu. Český ústavní vývoj od roku 1848: vysvětlení pojmu právní stát, vymezení jednotlivých etap ve vývoji českého ústavnictví, ústavy a jejich stručná charakteristika.

Psychopatologie: vysvětlení pojmu a srovnání s pojmem patopsychologie; objasnění dalších pojmů - psychiatrie, speciální psychopatologie, schizofrenie, OCD, epilepsie, ADHD; poruchy příjmu potravy; PAS (poruchy autistického spektra).

3. Právní vztahy: objasnění pojmu právní vztahy, účastníci právních vztahů.

Psychologie osobnosti: objasnění pojmu psychologie osobnosti (různé definice osobnosti) vymezení pojmů vlastnosti a rysy osobnosti, charakter; struktura osobnosti, pojetí osobnosti v některých psychologických směrech (behaviorismus, hlubinná psychologie, humanistická psychologie).

4. Ekonomie: vysvětlení pojmu ekonomie, ekonomické potřeby, statky a služby, výroba a výrobní faktory.

Předsókratovská filosofie: přírodní filosofie (pojetí *arché*), Pythágorás, Elejská škola (pantheismus, monotheismus, epistémé, aporie), Herakleitos (logos, dialektika), atomisté (sfairos, determinismus, počátky materialismu), sofisté (subjektivismus, noetická skepse).

5. Ekonomika: objasnění pojmu ekonomika, základní ekonomické otázky, ekonomické systémy, hospodářské sektory.

Představy a fantazie. Vnímání: vymezení pojmu představy, jejich srovnání s vjemy, rozlišení jednotlivých druhů představ, asociační zákony; zvláštní druhy představ (eidetické obrazy), vymezení pojmu fantazie. Objasnění pojmu vnímání, vlastnosti a druhy vnímání; sociální percepce a chyby v sociálním poznávání.

6. Ústava ČR – soudní moc: soustava soudů v ČR, Ústavní soud a jeho charakteristika.

Jedinec v sociálních vztazích: vysvětlení pojmu sociální skupina, uvedení podstatných znaků skupiny, klasifikace skupin, osvětlení pojmů role a pozice ve skupině, sociometrický status; člověk v davu; jedinec v sociálních vztazích, socializace, její mechanismy a činitelé, vlčí děti.

7. Stát a národ: objasnění pojmu stát, vysvětlení různých teorií, které se vztahují ke vzniku státu, vymezení podstaty, funkcí a typů státu, principy právního státu; objasnění pojmů národ a občanství.

Sókrates, Platón: Sokrates (učená nevědomost, dialogická metoda, pojetí vlády). Platón (teorie idejí a idealismus, sofokracie, spotřební komunismus).

8. Ústava ČR – výkonná moc: složky výkonné moci a jejich charakteristika.

Rodinný rozpočet: rozpočet a jeho rozlišení, příjmy, výdaje, tvorba rezerv, aktiva, pasiva.

9. Hlubinná psychologie a přírodovědné psychologické směry: vysvětlení podstaty psychoanalýzy, reflexologie, behaviorismu, neobehaviorismu.

Občanské právo: dědění, odpovědnost za škodu, občanské soudní řízení.

10. Temperament, typologie osobnosti: vysvětlení pojmu temperament, Hippokratova, Kretschmerova, Scheldonova, Jungova, Pavlovova typologie a jejich charakteristiky.

Právo a jeho základní pojmy: vysvětlení pojmu právo, nejstarší právní dokumenty, funkce práva ve společnosti, objasnění pojmů: právní řád, právní vědomí, právní předpisy, právní normy.

11. Pracovní právo: objasnění pojmu pracovní právo, prameny, subjekty, pracovní vztahy, pracovní poměr.

Gender: objasnění pojmu gender (identita člověka), role mužů a žen ve společnosti.

12. Správní právo: vymezení pojmu správní právo, prameny správního práva; územní samospráva a její orgány, vysvětlení pojmů správní řízení, přestupky a sankce za přestupky.

Člověk v náročné životní situaci: vysvětlení pojmů náročná životní situace, frustrace, konflikty, stres, deprivace; způsoby řešení náročných životních situací.

13. Trestní právo: osvětlení pojmu trestní právo, jeho prameny, vymezení funkcí, zásad a struktury trestního práva; objasnění pojmů trestné činy a tresty; zásady trestního řízení.

Křesťanství, středověká filosofie: vznik křesťanství a základní myšlenky ve srovnání s judaismem a islámem; patristika (Aurelius Augustinus); scholastika (Tomáš Akvinský); křesťanství a dnešní společnost, vysvětlení pojmu sekularizace.

14. Ústava 1.1.1993, Listina základních práv a svobod, státní symboly, významné dokumenty lidských práv: vymezení struktury Ústavy ČR a Listiny, státní symboly ČR, uvedení významných dokumentů vztahujících se k lidským právům.

Filosofie 20. století – hlavní proudy: vitalismus (Bergson – *elain vital*), pragmatismus (James, Dewey), fenomenologie (Husserl – problém přirozeného světa a fenoménu), TGM (ideál humanity), Heidegger (filosofie autentického „bytí ve světě“), Patočka (sebeprodloužení, občanská odpovědnost), existencialismus (Sartre a lidská angažovanost, Camus a absurdita lidské existence, aktivní revolta), postmoderna (Foucault a diskurs světa; Derrida a metoda dekonstrukce; Lyotard a pluralita světová i kulturní).

15. Bankovní soustava v ČR: banky a bankovní soustava v ČR, ČNB a její charakteristika, inflace.

Vývojová psychologie. Intelligence: Vymezení předmětu vývojové PS, rozlišení vývoje člověka, vysvětlení pojmu ontogeneze lidské psychiky, vnější a vnitřní činitelé ve vývoji psychiky člověka; vývojové fáze člověka.; vysvětlení pojmu inteligence, Gardnerovo pojetí inteligence, faktory ovlivňující inteligenci, měření inteligence; objasnění pojmu oligofrenie; schopnosti osobnosti, Gaussova křivka.

16. Tržní ekonomika v podmínkách živnostenského práva: vysvětlení pojmu živnost, podmínky pro provozování živností, dělení živností.

Paměť. Psychologie učení: objasnění pojmů paměť, paměťový proces, křivka zapomínání; uvedení činitelů působících na paměť; vysvětlení pojmu učení, rozlišení druhů učení; faktory, které ovlivňují učení.

17. Peníze, burza, cenné papíry: vysvětlení pojmů peníze, vývoj peněz, formy a funkce peněz, cenné papíry, burza.

Novověká filosofie: humanismus a reformace (Erasmus Rotterdamský a obroda víry, Luther, Machiavelli a politický realismus, utopisté, Komenský); Bacon (teorie idolů, nové pojetí vědy), racionalismus (Descartes – axiom, čistý rozum), empirismus (Locke – *tabula rasa*, sensualismus, teorie společenské smlouvy; David Hume – agnosticismus), osvícenství (Voltaire a deismus; Holbach, de La Metrie a materialismus; encyklopedisté; Rousseau a teorie společenské smlouvy).

18. Hospodářská integrace Československa v poválečné Evropě, EU: stručná charakteristika hospodářské situace v Československu po 2. světové válce; RVHP (vznik, význam); Evropská unie (vznik, cíl, orgány); vstup ČR do EU, význam členství v EU pro Českou republiku.

Marketing a prodej: objasnění principu marketingu; cena na trhu, faktory ovlivňující cenu, druhy cen; atributy ceny, lákavost ceny.

19. Finanční gramotnost: vysvětlení pojmu finanční gramotnost, investice, investiční trojúhelník, platební styk; finanční instituce.

Komunikace: vysvětlení pojmu, komunikační proces, formy komunikace; asertivita v komunikaci; transakční analýza.

20. Sociologie jako věda: vznik sociologie jako vědy, hlavní představitelé; sociologický výzkum.

Filosofie 19. století – hlavní proudy: romantismus (Hegel, fenomenologie ducha a filosofie dějin), pozitivismus (Comte – pozitivní filosofie a sociologie; Mill – pozitivní utilitarismus) materialismus a marxismus (teorie společenských tříd, komunismus), iracionalismus (Schopenhauer a voluntarismus, Nietzsche a nihilismus, Keirkegaard a problém autentické existence).

21. Ústava ČR – zákonodárná moc: nositel zákonodárné moci, objasnění pojmů bikameralismus, inkompatibilita, indemnita, imunita.

Immanuel Kant: Kritika čistého rozumu (rozlišení *Ding an sich* x *Ding für mich*), roviny poznání (*apriori* x *aposteriori*), kategorický imperativ.

22. Občanské právo – úvod: objasnění pojmu občanské právo, jeho prameny; struktura občanského práva; vymezení pojmů: majetek (jeho rozlišení podle OP), majetkové vztahy.

Myšlení a řeč: vysvětlení pojmu myšlení, druhy a vlastnosti myšlení, činitelů ovlivňující myšlení; myšlení jako řešení problémů (pokus – omyl, vhled); objasnění pojmů řeč, funkce řeči, formy a podoby řeči.

23. Principy fungování tržního mechanismu: vymezení pojmu trh, charakteristika trhu (podmínky fungování trhu, rovnováha na trhu), druhy trhů.

Aristotelés, helénismus: Aristotelés (hýlémorfismus; teleologie; logika – logické zákony, metody; politika – *zoon politikon*; etika – koncept umírněnosti, *areté*). Helénismus (epikureismus; stoicismus; novoplatonismus).

24. Management; nezaměstnanost: vysvětlení pojmu, managerská psychologie, personalistika; politika zaměstnanosti; nezaměstnanost a úřad práce.

Pracovní smlouva: pracovní smlouva, její náležitosti, pracovní podmínky, odpovědnost v pracovněprávních vztazích.

25. Humanistické a moderní psychologické směry: humanistická psychologie (Rogers, Maslow), tvarová psychologie (Wertheimer, Koffka, Köhler), moderní směry v psychologii (Grof, Frankl).

Rodinné právo: charakteristika rodinného práva (prameny, manželství, vztahy mezi rodiči a dětmi, formy náhradní rodinné výchovy, výživné).

26. Filosofie jako vědní obor: vymezení oboru, základní filosofické disciplíny, východiska filosofování, rozdíl mezi filosofií, vírou, náboženstvím a ideologií.

Sociální struktura: vysvětlení pojmu sociální struktura, sociální status, prestiž; stratifikace; změny ve struktuře společnosti ve 2. pol. 20. století; mobilita.

27. Mezinárodní vztahy, zahraniční politika: vymezení pojmu mezinárodní vztahy a uvedení významných subjektů těchto vztahů; objasnění pojmu mezinárodní politika, její nástroje; mezinárodní dohody a diplomacie; charakteristika OSN (vznik, cíl, zásady a orgány).

Psychické stavy, motivace: objasnění pojmu psychické stavy, jejich odlišnost od psychických procesů a psychických vlastností; vysvětlení pojmu pozornost, rozlišení druhů a vlastností pozornosti; vysvětlení pojmu city, dělení citů, vlastnosti citů; vysvětlení pojmu motivace, charakteristika motivů a jejich dělení, vymezení motivačního procesu a zákonitostí motivace, motivační činitelé; potřeby (Maslowova pyramida potřeb).

28. Religionistika: : hlavní přístupy ke studiu náboženství (sociologický, psychologický, antropologický, filosofický, teologický, geografický), statistický přehled a trendy vývoje, náboženská situace v ČR, Evropě, ve světě; **judaismus, islám.**

Právní skutečnosti: vysvětlení pojmu, rozdělení právních skutečností; smlouvy.

29. Etika, bioetika: základní pojmy (morálka, konvence, ctnost, odpovědnost, dobro, zlo, svoboda, svědomí, přirozený mravní zákon, lidská důstojnost) a problémy (smysl života, lidské vztahy, ekologie, kritické životní situace,...), bioetika (antikoncepce, asistovaná sebevražda, euthanasie, genetické inženýrství, interrupce, populační politika, sebevražda, umělá inteligence,...).

Ústava ČR – II. hlava: vysvětlení pojmu mandát, charakteristika mandátu u nás; legislativní proces; interpelace.

30. Východní filosofie: základní charakteristika východního myšlení, indická filosofie (hinduismus, reinkarnace, koncept brahma-atman, džinismus, buddhismus), čínská filosofie (dialektické principy jang a jin, konfucianismus – pojetí člověka a panovníka, taoismus – tao, čchi, pojetí harmonie).

Politologie jako věda: vznik politologie jako vědy, dvojí pohled na politologii, významní představitelé politologie, politologie a politika, politický program.